

ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ, ФІЛОСОФСЬКІ ТА ІСТОРИЧНІ ЗАСАДИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Голубош В.В., Кіцелюк В.М., Бондюк А.Ф.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БОРТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ У 20- 30-Х РР. ХХ СТ. В РУСЛІ СУЧАСНИХ ІДЕОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ: ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

УДК 343.02

Постановка проблеми. Правові акти відіграють вирішальну роль у боротьбі зі злочинністю. Для якісного розроблення нормативних положень слід віднайти історичні нормативні документи та добре орієнтуватись в ідеологічних процесах попередніх періодів державотворення з метою вибудовування сучасного етапу такої боротьби з урахуванням соціокультурних явищ та національних особливостей українського народу. Доречно згадати, що правова дійсність – це ставлення до минулого, чинного (дійсного, теперішнього) і майбутнього (бажаного) права. В нинішніх умовах постає непросте завдання – сформуванати та виробити сучасні правові норми з урахуванням історичних особливостей та надбань національного права і міжнародних здобутків.

Концептуальні засади функціонування радянської правової системи передбачали силові, карально-репресивні методи роботи, що ґрунтувались на класовому підході, тож основним завданням сьогодення є відхід від означених принципів та направленість на гуманізм. У практиці застосування законодавства в роки радянської влади приховані підводні камені. Належна оцінка такої реальності допоможе суттєво підвищити правове виховання громадян, особливо коли йдеться про вивчення та ознайомлення з правовими актами того часу.

Так, на думку П. Л. Фріса крах радянської ідеології, який стався на початку 90-х років ХХ ст., не сприяв виникненню нової ідеології, яка прийшла на її заміну. Фактично держава відмовилась від закріплення на будь-якому рівні (у тому числі на рівні Конституції) наявності державної ідеології. Як наслідок, у суспільстві почав панувати правовий нігілізм, правова апатія. Невпорядкована робота законодавчого органу, коли приймаються суперечливі закони, що створюють правові колізії, недоопрацьовані закони до яких одразу після прийняття починають вноситись зміни та доповнення, виявилось наслідком відсутності в державі правової ідеології [1, с. 113-114]. Вчений наголошує, що кримінально-правова ідеологія повинна перебувати у підґрунті розробленої та затвердженої на найвищому державному рівні концепції кримінально-правової політики країни. Її відсутність в Україні пояснюється, зокрема, відсутністю кримінально-правової ідеології. Розробка основ кримінально-правової ідеології має стати одним із важливих напрямів наукових досліджень у сфері кримінального права [1, с. 117].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В основу наукової статті лягли напрацювання таких вчених, як В. М. Колемасова, П. П. Михайленка, О. М. Бандурки, О. М. Литвинова, П.Л. Фріса, О. Д. Максимівой, О. Б. Загурського, Н. С. Юзікової та багатьох інших. Систематизація наукового матеріалу за досліджуваною проблемою дозволила намітити стратегію подальших наукових пошуків у цьому напрямку, що дає підстави говорити про актуальність досліджуваної проблеми. Водночас розгляд заявленої проблеми у ключі ідеологічних процесів є малодослідженим, абсолютна більшість публікацій носить фрагментарний характер. Особливої уваги заслуговують міркування В. М. Колемасова, які, власне, й були рушійною силою написання вказаної наукової праці за даною логічною структурою та послідовністю. Вона, безперечно, не претендує на комплексність, але заслуговує на увагу з метою продовження наукових напрацювань в означеному напрямку.

Метою статті є висвітлення особливостей розвитку нормативно-правового регулювання боротьби зі злочинністю у 20-30-х

рр. XX ст. з позицій сучасних ідеологічних процесів в контексті врахування історичного досвіду.

Виклад основного матеріалу. Надзвичайно цікавими є міркування П. Л. Фріса, який досить глибинно займався означеною проблемою та влучно вказує, що у вітчизняній юридичній літературі відсутні спеціальні дослідження історії кримінально-правової політики, а історія української державності впродовж тривалого часу була пов'язана з російською історією, тому ним і використовується російська література для розроблення цієї проблеми [2, с. 399]. Так, вчений здійснюючи періодизацію української кримінально-правової політики говорить про відсутність єдності поглядів до цього питання через безліч критеріїв, що ставляться в основу написання такого роду праць, що безперечно впливає на саму періодизацію та зумовлює безліч її варіантів. Знову ж таки вчений наголошує, що сучасні дослідники при вирішенні питання періодизації звертаються до еволюції державності, в процесі розвитку якої змінювалися не лише поняття, система і цілі кримінального покарання, але й уявлення про злочинне діяння. При цьому в більшості випадків як основні віхи обираються події глобального політичного характеру, що змінюють суспільно-політичний устрій країни. Так В. В. Мальцев розрізняє два періоди в історії російського кримінального законодавства: 1) дожовтневий 1917 р. (дореволюційний) і 2) радянський (із жовтня 1917 р. до 12 грудня 1993 р.). А. В. Намов умовно виокремлює три періоди: 1) кримінальне законодавство дорадянського періоду (до жовтня 1917 р.); 2) радянське соціалістичне кримінальне право; 3) постсоціалістичне кримінальне право [2, с. 399-340]. А. М. Комісаров виокремлює чотири періоди: 1) кримінальне законодавство Стародавньої Русі; 2) кримінальне право централізованої російської держави; 3) кримінальне законодавство радянського періоду; 4) кримінальне право Російської Федерації після розпаду СРСР [3].

Існує й окрема періодизація розвитку кримінального права радянської доби. Так Н. А. Лопашенко поділяє історію кримінального права СРСР на наступні етапи: 1) із жовтня 1917 р. до першої кодифікації кримінально-правових норм; 2) 1922-1924 рр. – від КК РРФСР 1922 р. до першого кодифікування на рівні Сою-

зу РСР; 3) 1924-1958 рр. – до ухвалення Основ кримінального законодавства Союзу РСР і союзних республік 1958 г.; 4) 1958-1990 роки – ухвалення й реформування КК РРФСР 1960 г.; 5) із початку 1990-х років аж до ухвалення нового КК РФ 1996 р. [4]. Виходячи з вказаних міркувань та враховуючи відомі особливості історичного розвитку України П. Л. Фріс запропонував своє бачення такої періодизації кримінального законодавства та кримінальної політики України): 1-й період – кримінально-правова політика Київської Русі і феодальної роздробленості (IX-XVII ст.ст.); 2-й період – кримінально-правова політика козацької держави (середина XVII ст. – середина XVIII ст. - від Богдана Хмельницького до Кирила Розумовського); 3-й період – кримінально-правова політика періоду творення Української незалежної держави (1917-1922 рр.); 4-й період – кримінальне законодавство Української РСР (1917-1991 рр.); 5-й період – кримінально-правова політика законодавство незалежної української держави до ухвалення кримінального кодексу України (1991-2001 рр.) [2, с. 402].

Безперечно, фундатором вчення про політику в сфері протидії злочинності є П. Л. Фріс, який досліджував періодизацію вказаного відрізка часу. Водночас його учениця О. Д. Максимів дає типологію історичних етапів, базуючись на розробках вченого. Розробляючи питання політики у сфері боротьби зі злочинністю, яка має далеку історію, дослідниця наголошує, що її порівняльно-історичний аналіз розвитку у сфері боротьби зі злочинністю дозволяє умовно виокремити наступні чотири основних етапи:

1) зародження і формування основ політики у сфері боротьби зі злочинністю (середина XIX ст.);

2) формування радянської політики у сфері боротьби зі злочинністю: її понять, принципів, класового підходу (20-ті рр. – початок 70-х рр. XX ст.);

3) формування та розвиток політики у сфері боротьби зі злочинністю пострадянського періоду (початок 90-х рр. XX ст);

4) розвиток та становлення сучасної політики України у сфері боротьби зі злочинністю (кінець XX – початок XXI ст.) [5, с. 276].

З цього приводу О. М. Литвак вважає, що «теорія кримінальної політики, навіть якщо її звільнити від ідеологічних настанов, має внутрішні логічні суперечності. Теорія державного протистояння злочинності має бути вільною від ідеологічного диктату і не претендувати на «директивно-установчу» функцію. А тому недоцільні спроби реанімації «кримінальної політики» як наукової галузі, адже вона не виправдала надії її творців – криміналістів і кримінологів XIX ст. – і використовувалася для масових репресій. Нарешті, саме слово «політика» несумісне з правосуддям, бо політика – це завжди маневр, часто – компроміс з етичними і правовими нормами. Суд зобов'язаний підкорятися лише закону, а не політиці, як це було у радянські часи» [6, с. 95].

Досить важливе з'ясування самого терміну «боротьба зі злочинністю». На думку О. М. Бандурки, О. М. Литвинова, боротьба зі злочинністю у широкому розумінні включає в себе два основних аспекти: кримінально-правовий, що полягає у виявленні, розкритті, розслідуванні злочинів, притягненні винних осіб до відповідальності; та кримінологічний, який охоплює вивчення злочинності як явища, виявлення її причин, вжиття заходів з їх усунення чи нейтралізації. Вчені наголошують про доцільність використання терміна «боротьба зі злочинністю», адже: по-перше, він місткий, тому що передбачає вплив і на причини злочинності, і на злочинців завдяки правоохоронній діяльності спеціальних державних органів та участі як громадських організацій, так і окремих громадян в охороні правопорядку; по-друге, ним охоплюються такі поняття, як «попередження злочинів», «протидія злочинності», «контроль за злочинністю», «вплив на злочинність». Більше того, термін «боротьба зі злочинністю» використовується міжнародною спільнотою – Організацією Об'єднаних Націй. Тобто боротьба зі злочинністю – це вид соціальної діяльності, що полягає у протидії цьому негативному явищу та потребує належної організації роботи у всіх напрямках, що є запорукою її ефективності [7, с. 9].

Для глибшого розкриття означеної проблеми слід акцентувати увагу на історичному аспекті боротьби зі злочинністю та виявити її роль і значення в сучасних умовах. Для того, «щоб

грунтовно ознайомитися з будь-яким науковим питанням», – як свого часу слушно зауважив А. Штігліц, – «необхідно простежити процес його історичного руху» [8, с. 3]. На думку В. М. Колемасова, з'ясування ролі та значення нормативно-правових актів у розвитку держави, організації охорони громадського порядку, забезпеченні громадської безпеки і боротьби зі злочинністю дозволить краще зрозуміти нинішні процеси, що відбуваються у суспільстві. Це допоможе правильно оцінити результати роботи органів державної влади та правозастосовної діяльності силових структур [9, с. 135].

Слід відзначити, що у більшості навчальних посібників вивчення історичних нормативних актів носить поверхневий характер. Зазвичай це хрестоматії з історії права, яких недостатньо для повного опанування правової бази вказаного періоду. Для більш детального ознайомлення потрібно присвятити велику кількість часу вивченню необхідних документів у архівах, а це вже завдання не з простих, адже, як відомо, відбувається постійне скорочення фінансування наукової діяльності. Єдине сподівання на ентузіастів, науковців історичних напрямів та спеціальностей, яким не байдужа доля вітчизняної історії та правоохоронної системи, і досить часто вмиле виявлення того чи іншого факту може заставити докорінно переглянути та переосмислити досліджувану історичну добу. Власне, кожен науковець має прагнути до встановлення істини, особливо якщо це стосується права, правової дійсності.

Як відомо, радянські конституції та закони часто носили декларативний характер, водночас рішення чи інструкція того чи іншого органу була важливішою до виконання, аніж вищестоящий за юридичною силою нормативно-правовий акт. Звідси і значні порушення прав людини та неможливість її протистояння тоталітарній системі. Водночас розроблення нових галузей права, прийняття правових актів, їх практична реалізація дозволить краще зрозуміти умови функціонування державних структур та ефективність їх діяльності, сприятиме виявленню допущених помилок, допоможе уникнути їх повторення на сучасному етапі державотворення.

З цього приводу О. Б. Загурський наголошує, що наукові праці, присвячені тематиці, що досліджується, були опубліковані в період дії кримінального, кримінально-процесуального і виправно-трудового кодексів УРСР, в той час, коли кримінальна політика була спрямована, насамперед, на задоволення інтересів влади, багато в чому зловживаючи інтересами людини і громадянина. Головним засобом боротьби зі злочинністю в радянський період виступало кримінальне покарання, саме йому відводилася першочергова роль у кримінальній політиці [10, с. 44].

Як зазначає В. М. Колемасов, у першій половині 20-х років минулого століття у період формування радянського кримінального законодавства панувало поблажливе ставлення до кримінальних злочинів. Такий «лібералізм» був пов'язаний з марксистським поглядом на природу злочинності. Головна причина злочинності – соціальні умови життя суспільства, бідність, злидні і неграмотність більшої частини населення. Ліквідація цих «громадських язв», з точки зору більшовиків, мала знищити природу злочинності, звести її нанівець. Однак практика показала, що цей погляд виявився досить далеким від реальності. Злочинність не зникла, а змінилася і пристосувалася до нових умов. Професійні злочинці не поспішали «переформатовуватися» і братися за суспільно корисну справу. Навпаки, кримінальний світ набув рис більшої організованості. Сплеск кримінальних проявів в роки непу продемонстрував радянському керівництву недостатність застосовуваних каральних заходів. У 20-ті роки спостерігалось зростання кількості бандитських нападів, майнових і економічних злочинів. Тому від виправлення і перевиховання держава досить швидко переходить до каральних заходів [9, с. 143].

Ми солідарні з Н. С. Юзіковою, яка, досліджуючи основні теорії запобігання злочинності неповнолітніх радянської епохи, наголошує, що в ній були закладені наступні принципи: програмної перебудови суспільства; стимулювання соціальних засобів прискорення соціалізації; громадського засудження злочинної поведінки; адекватності методів і засобів попередження типу криміногенної ситуації; систематичності та багатоплановості попереджувальних заходів; високого рівня розкриття злочинів;

переваг попереджувальних заходів засобам кримінальної репресії; залежності кримінальної політики від криминологічних знань про злочинність та принципи вивчення криминогенних ситуацій і попередження про них. Водночас уряд, державні та громадські організації виконували важливе державне завдання – виховання молодого покоління у дусі вірності революційним, трудовим, бойовим традиціям радянського народу, поваги до закону, прагнення до чесної праці та виконання інших громадянських обов'язків. Виходячи з історичного досвіду, сучасна стратегія запобігання злочинам має формуватися з урахуванням моральних засад та традиційних цінностей українського суспільства, спрямованих на зміцнення родин та морального здоров'я нації [11, с. 114-115].

Доречно згадати, що в той час створювалися бригади сприяння міліції при органах міліції, які здійснювали свої повноваження безпосередньо під керівництвом районних, міських управлінь міліції. До складу таких формувань залучалися радянські громадяни, що досягли 18-річного віку та мали відповідну рекомендацію з боку партійних, комсомольських, профспілкових, інших громадських організацій чи відповідну протекцію міліційних органів. Вказаний напрямок соціально-правової співпраці на межі 20-30-х рр. характеризувався яскраво вираженим ідеологічно-класовим характером, забезпечивши політико-виховний контроль радянського керівництва над системою взаємодії міліції з громадськістю, став зняряддям залучення широких трудящих верств населення до правоохоронної діяльності, що набуває певних рис публічності та відповідальності. «Бригадмілівці» допомагали в проведенні оперативно-розшукових заходів, в патрулюванні на вулицях, чергуванні на постах, разом з правоохоронцями чергували в відділеннях міліції, забезпечували громадський порядок під час демонстрацій, святкувань. «Бригадмілівський рух» швидко охоплює всю країну, користується підтримкою не лише «зверху», з боку владних структур, але набуває певного авторитету серед трудящих мас, особливо робочої молоді. Наприклад, в 1937 р. за загальносоюзною статистикою бригади сприяння міліції нараховували у своїх лавах більше 350 тисяч громадян [12].

На думку В. М. Колемасова, сьогодні особливо тривожним є стан охорони публічного порядку, законності, а також моральний рівень громадян. За таких обставин особливої актуальності набуває відродження духовно-моральної і культурно-виховної роботи. Наприклад, у радянський час недолік фінансування певною мірою компенсувався ентузіазмом, гордістю за військову і політичну могутність країни. Саме цей патріотизм і був тим живильним середовищем, в якому виросло морально чисте і самовіддане покоління, яке перемогло у Другій світовій війні, в тому числі і не допустило, щоб злочинний світ набув таких масштабів корупційної наповненості.

Одним з найважливіших умов здійснення реальної мобілізації всіх матеріальних і духовних сил народу на охорону громадського порядку і боротьбу зі злочинністю була наявність державної ідеології. Витіснення пануючої до цього офіційної ідеології та заборона будь-якої іншої на конституційному рівні призвело до ідеологічного вакууму, заповненого випадковими, а часом і шкідливими ідеалами. Ця невизначена ідеологія, безумовно, гальмує розвиток країни, суспільства і не може стати основою для виховної роботи в сфері освіти. Саме тому про необхідність явного формулювання національної ідеї говорить більшість дослідників, (авт. тим паче, гендерну ідеологію не можна ставити наріжним каменем розвитку державності, адже, з огляду на наявний досвід, вона зазнає нищівного краху, значить, необхідно вдаватися до значно вищих духовних орієнтирів. Для того, щоб виважено, комплексно та всесторонньо підійти до вирішення цих та інших завдань і зруйнувати міф про те, що «раніше все було погано, а зараз все добре» чи навпаки, слід не повторювати в подальшому помилки минулого історичного досвіду, нам і справді необхідно зайнятися достовірним інформуванням громадськості, з дотриманням усіх вимог принципу гласності, всесторонньо висвітлювати позитивні і негативні сторони того чи іншого історичного відрізка часу і документально все підкріплювати та публікувати у найрізноманітніших джерелах).

Як лише здійснюється аналіз вітчизняної історії, нас охоплює страх і здивування від прихованих помилок, беззаконь, злочин-

них проявів. Слід не допустити фактів порушення законності, особливо що стосується антигуманних постанов, спрямованих проти свого народу, не приховувати маніпулювання громадською думкою, а неупереджено дивитися на складну у своєму роді історію. Безсумнівно, метою вивчення нормативно-правових актів є розвиток історичної свідомості, формування наукових знань про основні закономірності виникнення і розвитку правової системи держави, особливостей діяльності правоохоронних органів, виховання високих моральних і професійних знань на історичних традиціях [9, с. 144-145].

І насамкінець досить влучними є зауваження П. Л. Фріса, який наголошує, що ситуація, яка склалася із чинним кримінальним законодавством України, має бути визначена не інакше, як кризова. Кількість змін та доповнень до чинного Кримінального кодексу України за 18 років сягнула критичної межі. Водночас слід визнати, що дуже часто ці зміни обумовлені вузькоклановими, політичними, кон'юнктурними інтересами, які часто є непродуманими, такими, що не лише не сприяють вирішенню питань боротьби із посяганнями на найважливіші суспільні відносини, блага та інтереси, а й, навпаки, завдають шкоду цій діяльності.

Усе це спричинено тим, що в основі сучасної національної кримінально-правової політики немає національної кримінально-правової ідеології та кримінально-правової доктрини і концепції [13].

Висновки. Аналіз нормативно-правового забезпечення протидії злочинності в конкретні історичні періоди дозволяє сучасній державній політиці у цій сфері не тільки взяти все те найцінніше із дослідження історичного арсеналу форм і методів боротьби зі злочинністю. При формулювання тих чи інших засобів протидії злочинності на сучасному етапі важливо не допустити застосування негативного досвіду. Звичайно, тут не можна обійти стороною ідеологічну складову виховання, точніше перенести ідеологічні принципи зі сфери теоретичної в практичну площину. Цілком погоджуємося з висловлено в науці тезою з приводу того, що, на жаль, з 1990-их рр. до сих пір не була створена національна ідея загалом, не сформована національна ідеологія - як наслі-

док, не була сформована національна правова ідеологія і така її складова, як кримінально-правова ідеологія. Тому чинне кримінальне законодавство України зберігає ідеологічні нашарування, які були притаманні кримінальному праву Української Радянської Соціалістичної Республіки, воно залишається великою мірою побудованим на кримінально-правовій ідеології часів існування Радянського Союзу, яка, на жаль, надавала надмірну перевагу репресивних заходам

1. Фріс П. Л. *Ідеологія кримінального права й кримінально-правова політика* Актуальні проблеми кримінальної відповідальності : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (редкол.: В. Я. Тацій, В. І. Борисов та ін.), 10–11 жовт. 2013 р. Харків : Право, 2013. С. 113–117.
2. Фріс П.Л. *Вибрані праці / укладачі: І. В. Козич, О. Б. Загурський. Івано-Франківськ: Фоліант, 2014. 651 с.*
3. Комиссаров А. Н. *Уголовный закон // Уголовное право Российской Федерации. Общая часть. Учебник / под ред. Б. В. Здравомыслова. М. 2000.*
4. Лопашенко Н. А. *Российский уголовный закон. // Уголовное право Российской Федерации Общая часть / под ред. Р. Р. Галиакбарова. Саратов, 1997.*
5. Максиміва О. Д. *Історико-правовий аналіз розвитку політики в сфері боротьби зі злочинністю. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Сер. юридична. 2013. Вип. 2. С. 275–282.*
6. Литвак О. М. *Про кримінальну або криминологічну політику. Юридичний вісник. 2000. № 2. С. 95–96.*
7. Бандурка О. М., Литвинов О. М. *Боротьба зі злочинністю в аспекті її організації. Вісник криминологічної асоціації України. 2015. № 3 (11). С. 9–19.*
8. Штиглиц А. *Исследование о выдаче преступников. СПб.: Типография братьев Пантелеевых, 1882. 236 с.*
9. Колемасов В. Н. *Нормативно-правовое регулирование борьбы с преступностью в 1917-1928 гг. Право и образование. 2011. № 7. С. 135–145.*
10. Загурський О. Б. *До питання про теоретичні проблеми державної правової політики у сфері боротьби зі злочинністю. Актуальні проблеми держави і права. 2011. Вип. 60. С. 43–50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2011_60_7*

11. Юзікова Н. С. *Заходи запобігання злочинності неповнолітніх за радянських часів. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. 2011. № 4. С. 111–115.*
12. *Из истории милиции советской Украины / под ред. П. П. Михайленко. Киев : РИО МООН УССР, 1965. 400 с.*
13. Фріс П. Л. *Кримінально-правова ідеологія і кримінально-правова політика* *Юридичний журнал «Право України».* №2. 2020. С.52–66. URL: [DOIhttps://doi.org/10.33498/loiu-2020-02-052](https://doi.org/10.33498/loiu-2020-02-052)

Голубош В.В., Кіцелюк В.М., Бондюк А.Ф. Нормативно-правове регулювання боротьби зі злочинністю у 20-30-х рр. ХХ ст. в руслі сучасних ідеологічних процесів: історичний досвід для України

Для якісного розроблення нормативних положень варто знати історичні нормативні документи та добре розбиратись в ідеологічних процесах попередніх періодів державотворення з метою вибудовування сучасного етапу боротьби зі злочинністю з урахуванням соціокультурних явищ та національних особливостей українського народу, а також міжнародних здобутків.

Концептуальні засади функціонування радянської правової системи передбачали силові, карально-репресивні методи роботи, що ґрунтувались на класовому підході, тож основним завданням сьогодення є відхід від означених принципів та направленість на гуманізм. У практиці застосування законодавства в роки радянської влади приховані підводні камені. Належна оцінка такої реальності допоможе суттєво підвищити правове виховання громадян, особливо коли йдеться про реальне вивчення та ознайомлення з правовими актами того часу.

У статті наголошується, що епоха деідеологізації усіх суспільно-політичних інститутів поступово відходить у минуле, а переосмислення багатьох процесів сучасності дає підстави ще глибше задуматись над ідеологічною складовою та нормативним регулюванням того часу, яка особливо актуальна сьогодні. Держава має працювати над виробленням загальнодержавної ідеології, що відіграє важливу роль у боротьбі зі злочинністю. Особливу увагу слід приділяти сучасним ідеологічним процесам в Україні. Задля глибшого усвідомлення сказаного пропонуються цікаві міркування вчених у цьому напрямку, які наштовхують на авторські роздуми у рамках досліджуваної проблеми.

Водночас розгляд заявленої теми у ключі ідеологічних процесів є малодослідженим, абсолютна більшість публікацій носить фрагментарний характер. Особливої уваги заслуговують міркування В. М. Колемасова, які, власне, й наштовхнули на окремі роздуми і допомогли вибудувати вказану наукову працю за даною логічною структурою та послідовністю. Вона, безперечно, не претендує на комплексність, але заслуговує на увагу наукової спільноти з метою продовження наукових напрацювань в означеному напрямку.

На наш погляд, гендерну ідеологію не можна ставити наріжним каменем розвитку державності, адже, з огляду на наявний досвід, вона зазнає нищівного краху, а отже, необхідно вдаватися до набагато вищих духовних орієнтирів. Для

того, щоб виважено, комплексно та всесторонньо підійти до вирішення цих та інших завдань і зруйнувати міф про те, що «раніше все було погано, а зараз все добре», не повторювати в подальшому помилки здобутого історичного досвіду, нам слід зайнятися достовірним інформуванням громадськості, з дотриманням усіх вимог принципу гласності, всесторонньо висвітлювати позитивні і негативні сторони того чи іншого історичного відрізка часу, тобто документально все підкріплювати та опублікувати у найрізноманітніших джерелах.

Ключові слова: ідеологія, боротьба зі злочинністю, радянський період, нормативно-правове регулювання.

Golubosh V.V., Kitselyuk V.M., Bondyuk A.F. Regulatory regulation of the fight against crime in the 20-30's of the twentieth century in line with modern ideological processes: a historical experience for Ukraine

For qualitative development of regulatory normatives it is necessary to know historical normative documents and to understand ideological processes of previous periods of state formation with a view to build a modern staging post of fight against crime taking into account social and cultural phenomenons and national peculiarities of Ukrainian people and international achievements.

The conceptual foundations of the Soviet legal system functioning provided for forceful, punitive and repressive methods of work based on the class approach, nowadays the main task is to deviate from these principles and focus on humanism. In practice, the application of the legislation during the Soviet period had hidden pitfalls. A proper estimation of this reality will help to increase the legal education of citizens significantly, especially when it refers to the real study and acquaintance with the legal acts of that period. The article emphasizes that the epoch of deideologization of all social-political institutions is gradually receding into the past, n a progressive way is receding into the past, and the re-thinking of many modern processes gives grounds to think more deeply about the ideological component and regulations of that period, which is especially relevant today. The government has to work to develop a nation-wide ideology that plays an important role in the fight against crime. Particular attention should be paid to modern ideological processes in Ukraine. In order to better understand thereof, interesting arguments of scientists are offered in this direction, which suggest the author's thoughts in the framework of the researched problem.

At the same time, the consideration of the stated problem in terms of ideological processes is poorly studied, the vast majority of publications are fragmentary. The considerations of V.M. Kolemashov deserve special attention, which, in fact, prompted us to think separately and helped to build this scientific work according to this logical structure and sequence. Of course, it does not claim to be complex, but it deserves the attention of the scientific community in order to continue scientific work in this direction.

In our opinion, gender ideology cannot be a cornerstone of the development of statehood, because, given the available experience, it is experiencing a devastating collapse, and therefore, it is necessary to resort to much higher mental guidelines. In order to take a balanced, comprehensive approach to solve these and other problems

and destroy the myth that «before everything was bad, but now everything is good», not to repeat the mistakes of historical experience, we need to engage in reliable public information. , in compliance with all the requirements of the principle of publicity, comprehensively cover the positive and negative aspects of a particular historical period of time, document everything to support and publish in a variety of sources.

Key words: ideology, fight against crime, Soviet period, normative-legal regulation.

Книш В.В.

СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ КИЇВСЬКОЇ РУСІ

Постановка проблеми. В юридичній науці загальноприйнятим є розуміння, що конституційно-правова відповідальність може існувати лише за наявності конституції (конституційних актів) та розвиненої системи конституціоналізму. Разом з тим, на наш погляд, такий вид відповідальності може існувати, не будучи обумовленим наявністю чи відсутністю конституції чи конституційних актів. Це пояснюється тим, що, по-перше, суб'єкти державно-владних відносин існували у попередні епохи незалежно від наявності конституційних актів. По-друге, між ними все одно формувалась система взаємовідносин та взаємовідповідальності залежно від характеру субординації чи характеру владних повноважень. По-третє, функції конституційних норм (в т. ч. й у сфері досліджуваного нами виду відповідальності) успішно виконувались за допомогою інших соціальних регуляторів (зокрема, правових звичаїв).

Враховуючи сказане, нами обґрунтовується існування конституційно-правової відповідальності на українських землях на різних періодах державності. Тому дослідження особливостей визначеного правового інституту, на нашу думку, слід розпочати з вивчення особливостей позитивної та негативної конституційно-правової відповідальності Київської Русі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання юридичної відповідальності на загальнотеоретичному рівні досліджу-